

Vlaamse Commissie voor
Wetenschappelijke Integriteit
Flemish Commission for Research Integrity

Voorwoord bij het jaarverslag 2024

30 januari 2025

Beste lezer

Op de volgende pagina's leest u het ambtelijke jaarverslag van de Vlaamse Commissie voor Wetenschappelijke Integriteit (VCWI). We schreven vijf tweede adviezen, waaronder één over een ongedeclareerde belangenverstrengeling – dat is één extra na de drie hierover in 2023. We ontvingen slechts twee tweedeadviesvragen, met name over opvallend gelijkaardige maar ongerelateerde dossiers. In beide voelde een onbezoldigd onderzoeker van buitenlandse nationaliteit zich incorrect behandeld. In beide dossiers kon de VCWI geen inbreuk op de wetenschappelijke integriteit vaststellen, maar wel een mismatch van verwachtingen.

Alhoewel de VCWI tot op heden nog geen tweedeadviesaanvragen ontvangen heeft die betrekking hebben op het gebruik van generatieve artificiële intelligentie, blijkt op het internationale vlak dat de recente ontwikkelingen van chatbots een ernstige bedreiging vormen voor de wetenschap. In een opvallend artikel op de blog van de waakhond *Retraction Watch* stond te lezen dat de uitgeverij Wiley Hindawi nieuwe software in gebruik heeft genomen voor het opsporen van manuscripten uit zogenaamde *paper mills*. Deze term verwijst naar artikels die gegenereerd zijn door artificiële intelligentie (en vaak fictief onderzoek beschrijven) en vervolgens via het internet te koop worden aangeboden aan mogelijke (co)auteurs. De nieuwe detectiesoftware zou 1 op 7 ingezonden manuscripten verdenken van deze verregaande, maar lucratieve vorm van bedrog. In zijn keynote lezing in juni 2024 op het wereldcongres over wetenschappelijke integriteit in Athene luidde ook de vermaarde meta-wetenschapper John Ioannidis de alarmbel over de groei van *paper mill* papers.

Dat is erg slecht nieuws. In tijden waarin desinformatie op politiek en algemeen maatschappelijk vlak welig tiert, moeten we nu ook vrezen voor grootschalige misleiding in de wetenschap, nu generatieve artificiële intelligentie het gemakkelijker dan ooit maakt om verzonnen studies te presenteren op een manier die moeilijk te onderscheiden is van ernstig en toegewijd onderzoek. Het gaat hier niet om inbreuken op de wetenschappelijke integriteit door onderzoekers, maar om georganiseerde misdaad die de wetenschappelijke literatuur beïnvloedt. De wetenschap moet zich grondig bezinnen over de vraag hoe een beter publicatiesysteem onderzoekscriminaliteit zoals deze minder in de hand werkt.

Die bibliotheek van kennis is immers een van de waardevolste verwezenlijkingen die we als mensheid hebben opgebouwd. Ook al is wetenschap feilbaar en imperfect, toch blijft kennis die gebaseerd is op systematisch onderzoek verkieslijker dan andere vormen van weten, zeker als die gebaseerd zijn op een autoriteitsprincipe. Dat er geen beter alternatief is om beleid, technologie en medicijnen op te baseren, blijkt overtuigend uit de recente geschiedenis; denken we maar aan de wereldwijde COVID-pandemie en de steeds duidelijker gevolgen van de klimaatopwarming.

De wetenschap verdient vertrouwen¹ en het is aan de wetenschappelijke gemeenschap om daarin te investeren. Dat doen we niet alleen door *paper mills* te bevechten en ons publicatiesysteem te herzien.

¹ Gelukkig kan de wetenschap nog steeds genieten van veel vertrouwen, zoals blijkt uit een grootschalige studie in 68 landen, gepubliceerd in *Nature Human Behaviour* in januari 2025. Ook de Vlaamse Wetenschapsbarometer 2023 bevestigt dit.

Wat het gedegen onderzoek aan universiteiten en andere (Vlaamse) kennisinstellingen zo betrouwbaar maakt – en het onderscheidt van andere vormen van kennisvergaring of onderzoek dat burgers thuis doen, hoe goed dat ook is uitgevoerd – is het verantwoordingskader waarin dat gebeurt. Onderzoekers in onderzoeksinstituten moeten voldoen aan een rist verwachtingen. Ze werken in een institutionele context met richtlijnen, ethische goedkeuringen, peer review, beoordeling/evaluatie en klachtenkanalen zoals commissies wetenschappelijke integriteit. Het onderzoeksecosysteem heeft zijn eigen instrumenten om ethiek en integriteit te bevorderen en om zijn gebruikers verantwoordelijk te houden voor schendingen van welke aard dan ook. Deze checks-and-balances zijn de “trust markers” van wetenschappelijk onderzoek. Ze mogen gerust zichtbaarder zijn, voor de hele samenleving, in het belang van haar vertrouwen in wetenschap.

Daarom zijn openheid en transparantie cruciaal, ook van de CWI-werking. Onderzoeksinstituten moeten open zijn over de wantoestanden binnen hun muren, en tonen hoe goed ze die hebben onderzocht en aangepakt. Het deert niet dat we daardoor de mythe van het onfeilbare onderzoek, waarbij wetenschappers enkel gedreven worden door belangeloos zoeken naar waarheid, moeten doorprikken. De burger zal zo’n openheid – hoe pijnlijk die ook moge zijn – meer waarderen dan het krampachtig verbergen van de misstappen. Die komen in elke sector voor, en dus ook in de wetenschap. Transparantie vergt werk, maar het is een opdracht die we op ons moeten nemen.

Dat leert ook een blik op het buitenland. Het Finse tweedeadviesorgaan TENK ontsluit geanonimiseerde samenvattingen van alle dossiers waarover het zich uitsprak sinds 2010. Het Zweedse orgaan NPOF bestaat pas sinds 2020 maar heeft een databank waarin je zijn 128 beslissingen integraal kan nalezen, met enkel de namen en identificeerbare passages uitgewist. Idem voor Noorwegen. Het Deense orgaan voor wetenschappelijk wangedrag combineert beide: het publiceert alle eigen beslissingen volledig maar geanonimiseerd (enkel over FFP,² 11 in 2023) en rapporteert geanonimiseerde samenvattingen van de behandelde dossiers die Deense instellingen zelf behandelden en aan het landelijk orgaan moeten rapporteren (enkel niet-FFP, 17 in 2023). In Nederland publiceert het tweedeadviesorgaan LOWI de adviezen ook geanonimiseerd en integraal, en werkt men nu aan een jurisprudentieplatform dat alle openbaar gemaakte CWI-besluiten doorzoekbaar ontsluit. Dat dergelijke openheid in Frankrijk en Duitsland nog in de kinderschoenen staat, komt doordat de klachtenbehandeling daar eerder steunt op bemiddeling dan op een formeel onderzoek door een commissie die een advies uitbrengt.

UAntwerpen, KU Leuven en de VCWI publiceren wel geanonimiseerde samenvattingen van hun (V)CWI-dossiers, maar deze vergelijking toont dat Vlaanderen toch nog achterop hinkt. We moedigen alle onderzoeksinstituten aan om jaarverslagen te publiceren van hun CWI-werking, inclusief geanonimiseerde beslissingen in de behandelde dossiers.

De passages in dit voorwoord over *paper mills* en transparantie over dossiers verraden het al: als VCWI vinden we leren uit het buitenland erg belangrijk, te meer omdat wetenschappelijke integriteit een sector is waarin de praktijken nog in volle ontwikkeling zijn. De voorzitter en secretaris van de VCWI zetten zich dan ook al tien jaar actief in voor ENRIO, een belangrijk Europees initiatief op het vlak van internationaal leren van elkaar. De VCWI is fier op dit engagement en is bereid om leiderschap te tonen in het Europese en internationale landschap wetenschappelijke integriteit.

Naast onze activiteiten die u in dit jaarverslag leest, is in 2024 ook een hernieuwing van het convenant tussen de KVAB en de Vlaamse overheid voorbereid. Daarin was de ondersteuning van de VCWI opgenomen als opdracht van de KVAB. De KVAB en VCWI konden geen overeenstemming vinden over de mate van (financiële en personele) autonomie van de VCWI. Na overleg heeft de VLIR aangeboden de VCWI enkele jaren te huisvesten. In de tussentijd kan geëvalueerd worden of de samenwerking tussen KVAB en VCWI kan worden hernomen. Iedereen is het er immers over eens dat een wetenschapsacademie als “neutrale” instelling een logische plaats is voor een tweedeadviesorgaan voor wetenschappelijke integriteit.

– De leden van de VCWI

---

² FFP: Fabricatie, Falsificatie en Plagiaat

Vlaamse Commissie voor
Wetenschappelijke Integriteit
Flemish Commission for Research Integrity

Jaarverslag

2024

30 januari 2025

De VCWI

Op 7 oktober 2013 werd de Vlaamse Commissie voor Wetenschappelijke Integriteit (VCWI) formeel ingesteld. Dit orgaan van negen hoogleraren, een juridisch adviseur en een secretaris is het Vlaams-brede aanspreekpunt voor verantwoordelijk onderzoek. De VCWI kan algemene adviezen uitbrengen over wetenschappelijke integriteit en kan een tweede advies geven over klachtendossiers die voorheen al behandeld werden door de Commissie Wetenschappelijke Integriteit van een universiteit of andere wetenschappelijke instelling. In 2024 erkenden 21 instellingen de adviesbevoegdheid van de VCWI. Tot en met 2024 werd de VCWI gehuisvest binnen de KVAB – dat betekent dat een KVAB-beleidsmedewerker de functie van secretaris waarnam en dat de vergaderingen en hoorzittingen doorgingen in het Paleis der Academiën in Brussel.

1 Wijzigingen bij de aangesloten instellingen

Sinds 10 juni 2024 erkent ook AP (Artesis Plantyn Hogeschool Antwerpen) de VCWI. AP voegt zich bij 20 instellingen die de VCWI al erkenden. Dit zijn ze alle 21 (met datum van erkenningsbrief):

Oprichtende instellingen (8)

Academiën (2)

- ☞ Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten (KVAB)
- ☞ Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België (KAGB)

Universiteiten (5)

- ☞ KU Leuven
- ☞ UAntwerpen
- ☞ UGent
- ☞ UHasselt
- ☞ VUB

Onderzoeksfinancier (1)

- ☞ FWO

Andere onderzoeksinstituten (13)

Strategische onderzoekscentra (4)

- ☞ VITO (13 december 2013)
- ☞ Imec (6 maart 2014)
- ☞ VIB (17 april 2014)
- ☞ Flanders Make (26 januari 2015)

Vlaamse Overheid (4)

- ☞ ILVO (15 januari 2015)
- ☞ INBO (10 juni 2016)
- ☞ Agentschap Onroerend Erfgoed (25 oktober 2016)
- ☞ Agentschap Plantentuin Meise (17 oktober 2017)

Hogeronderwijsinstellingen en andere (5)

- ☞ ITG (27 augustus 2014)
- ☞ VLIZ (5 oktober 2017)
- ☞ HOGENT (21 januari 2019)
- ☞ Vlerick Business School (15 oktober 2019)
- ☞ AP Hogeschool (10 juni 2024)

2 Wijzigingen samenstelling VCWI en comité van toezicht

Er waren in 2024 geen wijzigingen in de samenstelling, gezien van bijna alle leden van de VCWI / het comité van toezicht de mandaten lopen van oktober/juli 2021 tot en met oktober/juli 2025.

2.1 Samenstelling Vlaamse Commissie voor Wetenschappelijke Integriteit

Voorzitter	Prof. Gert Storms (Sociale en humane wetenschappen)
Overige leden	Prof. Kristel Beyens (Sociale en humane wetenschappen) Prof. Tom Coenye (Biomedische wetenschappen) Prof. Guy De Tré (Exacte en toegepaste wetenschappen) Prof. em. Walter Sevenhans (Exacte en toegepaste wetenschappen) Prof. Annick Timmermans (Exacte en toegepaste wetenschappen) Prof. Lieve Van den Block (Biomedische wetenschappen) Prof. Séverine Vermeire (Biomedische wetenschappen) Prof. em. Frank Willaert (Sociale en humane wetenschappen)
Juridisch advies	Prof. David D'Hooghe (KU Leuven / Raad van State)
Secretaris	Bert Seghers (KVAB)

2.2 Samenstelling comité van toezicht

Voorzitter	Dr. ir. Elisabeth Monard (KVAB)
Ondervoorzitter	Prof. Geert Leroux-Roels (KAGB)
Overige leden	Prof. Johan De Tavernier (KU Leuven) Prof. Dirk Snyders (UAntwerpen) Prof. Ignace Lemahieu (UGent) Prof. Ken Haenen (UHasselt) Prof. Filiep Deruyck (VUB) Dr. Hans Willems (FWO)

3 Algemene adviezen

De VCWI kan, op verzoek van instellingen of op eigen initiatief, adviseren over onderwerpen die betrekking hebben op wetenschappelijke integriteit. In 2024 bracht de VCWI geen formele nieuwe algemene adviezen uit, omdat haar capaciteit werd ingenomen door andere werkzaamheden (zie verder).

4 Behandeling van tweedeadviesaanvragen

In 2024 kwamen twee tweedeadviesaanvragen binnen op het adres van de VCWI (dossiers 2024-A en 2024-B), die beide behandeld werden.

De VCWI werkte in 2024 vijf rapporten uit met een tweede advies (2024-01 t.e.m. 2024-05), waarvan drie volgden op een tweedeadviesaanvraag uit 2023. Er waren tijdens de jaarwisseling 2024-2025 geen dossiers in behandeling.

In de volgende geanonimiseerde samenvattingen bedoelen we met *melder* steeds de persoon die het vermoeden van inbreuk meldde bij de CWI en met *betrokkene* de persoon wiens integriteit in vraag werd gesteld. De *tweedeadviesaanvrager* is diegene die een verzoek richtte aan de VCWI – dit kan zowel de melder als de betrokkene of de instelling zelf zijn.

Advies 2024-01 (Dossier 2023-H)

In december 2023 kreeg de VCWI een tweeedeadviesaanvraag die al snel (zonder hoorzittingen) resulteerde in een tweede advies over de betwiste ontvankelijkheidsbeslissing, met name in februari.

Eerder werd een CWI- melding onontvankelijk verklaard omdat deze over algemene professionele normen ging en niet over wetenschappelijke integriteit (zoals bekrachtigd door de VCWI, zie jaarverslag 2023, advies 2023-05). Uit dezelfde conflictsituatie ontsproot een nieuwe melding, met name over het achterhouden van wetenschappelijke resultaten.

De CWI verklaarde de melding onontvankelijk omdat deze volgens de CWI “dezelfde inhoud” had als de eerdere melding. De VCWI kon zich niet vinden in de gelijkstelling met de eerdere klacht, die onontvankelijk was omdat deze buiten wetenschappelijke integriteit viel. “Withholding research data or results without justification” is immers een onaanvaardbare praktijk volgens de ALLEA-code. De VCWI adviseerde dat de CWI de ontvankelijkheid opnieuw zou beoordelen en in geval van niet-behandeling deze beslissing adequaat en onderbouwd zou motiveren.

Later informeerde de CWI de VCWI over de opvolging. Na het VCWI-advies besloot de CWI het dossier toch te behandelen, maar ze stelde geen inbreuk op de wetenschappelijke integriteit vast. De beslissing welke delen van het eindrapport worden gepubliceerd lag hier immers bij de financier (in dit geval de Europese Commissie). De voor publicatie aangemerkte resultaten werden wel degelijk openbaar gemaakt. Aangezien de melder zelf uit het project stapte alvorens het werd gefinaliseerd had hij geen toegang meer tot de niet-publieke delen ervan die tot stand kwamen na zijn vertrek. De partijen maakten na dit CWI-advies geen gebruik van de mogelijkheid een tweede advies te vragen bij de VCWI.

Advies 2024-02 (Dossier 2023-G)

Een tweeedeadviesaanvraag in augustus 2023 leidde tot een tweede advies in februari 2024, na hoorzittingen met de melder, de CWI en de drie betrokkenen.

Een professor begeleidde ongeveer 15 jaar geleden een masterthesis met experiment (één van tientallen dat jaar) en kreeg nadien een aanstelling bij een andere universiteit. Bij deze nieuwe werkgever kreeg een doctoraatsstudent deze masterthesis en het ondersteunende materiaal, met name de verzamelde gegevens waarop het thesisonderzoek was gebaseerd. Onder begeleiding van de professor en een postdoc, en met hen als co-auteurs, rapporteert de doctoraatsstudent de experimentresultaten en een nieuwe literatuuranalyse in een A1-publicatie in een sterk tijdschrift, en in het doctoraatsproefschrift. De oorspronkelijke masterstudent stuit later per toeval op de A1-publicatie, herkent eigen werk en dient een klacht betreffende plagiaat in tegen de drie co-auteurs.

De CWI acht de klacht gegrond en plagiaat bewezen. De ongepubliceerde dataset is waarschijnlijk aan te merken als het werk van de toenmalige masterstudent én de promotor, waardoor het gebruik van hun werk zonder enige citatie of erkenning, inderdaad gekwalificeerd moet worden als plagiaat.

De VCWI stelt vast dat promotor en masterstudent een andere beleving van hun bijdragen hebben, maar is van oordeel dat het onderzoekswerk dat geleid heeft tot de hypothesen, de onderzoeksvragen, het experimentdesign en de formuleringen van het dataverzamelingsprotocol moeten gezien worden als gezamenlijk werk. Grote verschillen tussen masterproef en A1-publicatie sluiten plagiaat niet uit. Los van auteursrecht of instellingsregels, vindt de VCWI het vanuit oogpunt van wetenschappelijke integriteit onzorgvuldig dat de promotor de dataset heeft doorgegeven aan een doctorandus, om deze

te gebruiken voor een publicatie, zonder vraag of kennisgeving aan de masterstudent als (mede-) originator van de dataset.

De essentie van plagiaat is het voorstellen van werk van een ander als eigen werk. De VCWI bevestigt de inschatting van de CWI dat hier sprake is van plagiaat. Hoewel het experiment niet is uitgevoerd door de auteurs, krijgen lezers van de A1-publicatie wel die indruk. De publicatie vermeldt nergens de masterproef, het jaar of de plaats van het experiment. De auteurs motiveren de designkeuzes alsof ze die zelf gemaakt hebben, en claimen vernieuwend werk te brengen, terwijl de aangehaalde innovatieve troeven toe te schrijven zijn aan de masterstudent en promotor. Hoewel de primaire verantwoordelijkheid bij de professor ligt, acht de VCWI plagiaat in hoofde van alle auteurs bewezen, omdat ze in hun publicatie alle drie de indruk gewekt hebben de studie zelf uitgevoerd te hebben, terwijl ze alle drie wisten dat dit niet zo was. De VCWI erkent wel dat gebruiken en gewoonten in die discipline verder zijn gerijpt in de vele jaren tussen de inbreuk en de beoordeling door (V)CWI. De onderzoekscultuur van toen kan in rekening gebracht worden bij de kwalificatie van de ernst en de bepaling van remediëring.

Het CWI-advies formuleert forse adviezen aan de rector, waaronder het tijdschrift verzoeken tot terugtrekking. Een beslissing daartoe komt de editor van het tijdschrift toe. De VCWI stelt vast dat de COPE Guidelines vermelden dat tijdschriftredacteuren een retractie van een publicatie moeten overwegen als het plagiaat is of als de publicatie materiaal of data bevat zonder toestemming. Dit was hier inderdaad van toepassing. Na de VCWI-procedure heeft de editor het artikel teruggetrokken.

Advies 2024-03 (Dossier 2023-F)

De VCWI werd in juli 2023 om een tweede advies gevraagd. Het tweede advies werd pas uitgebracht in maart 2024, na het horen van de betrokkene en twee toelichtingen door de CWI. De melder ging niet in op de uitnodiging tot een hoorzitting, gezien de VCWI geen vragen had voor de melder. De VCWI besliste voor het eerst om de zesmaandentermijn tussen de eerste bespreking en het tweede advies gemotiveerd te verlengen, enerzijds omdat de hoorzittingen pas 4,5 maanden na de tweedeadviesaanvraag konden gepland worden door de onvoorziene afwezigheid van de secretaris, en anderzijds omdat er na een hoorzitting bijkomende vragen voor de CWI rezen, die pas kort voor het verlopen van de zesmaandentermijn werden beantwoord.

De essentie van de melding betreft het niet vermelden van een belangenconflict. De betrokkene maakte in onderzoeksartikelen geen melding van het aandeelhouderschap van een start-up die een patent bezit, terwijl de publicaties inhoudelijk gerelateerd zijn aan het patent. Ook de co-auteurs van de betrokken onderzoeker waren niet op de hoogte van dit belangenconflict.

De CWI besluit dat de klacht gegrond is, want de betrokkene was op de hoogte van het belangenconflict, werd geacht de relevante regels van de instelling en van het tijdschrift te kennen maar heeft het desondanks doelbewust verborgen. De CWI kwalificeert de inbreuk als ernstig en adviseert de terugtrekking van de artikelen.

De betrokkene betwist niet dat diens relatie met de spin-off had moeten vermeld worden, toont spijt en schuldinzicht maar verklaart de inbreuk door omstandigheden. De betrokkene betwist echter de kwalificatie als ernstige inbreuk en het advies tot terugtrekking, en vraagt derhalve zelf een tweede advies. De VCWI stelt vast dat er een duidelijke relatie is tussen het patent en de inhoud van de publicaties. Het niet-vermelden van het belangenconflict is een fout, die intentioneel en met kennis van zaken gebeurde. De VCWI nam akte van het persoonlijk verhaal van de betrokkene dat de inbreuk zou

verklaren, en vond in de informatie die zij beoordeelde in het VCWI-onderzoek geen aanwijzingen die in strijd waren met dit persoonlijk relaas. De VCWI vond evenmin hard bewijs dat de betrokken publicaties werden geschreven met het oog op het faciliteren van de vermarkting van de gepatenteerde vinding, of anderszins om het commercieel belang van de start-up te dienen. Motieven zoals winstbejag, misleidingsintentie, onrechtmatig boosten van geloofwaardigheid of bedrieglijk verhogen van acceptatiekansen bleken volgens de VCWI niet uit de stukken die ze heeft beoordeeld.

De VCWI sprak zich uit over de aanbeveling van de CWI om de artikels te laten terugtrekken. De Retraction Guidelines van COPE brengen de beslissing over terugtrekking bij onvermelde belangenconflicten terug tot de inschatting van de editor of het belangenconflict de interpretaties en conclusies van het artikel ongepast zou hebben beïnvloed. Volgens de CWI is hierover twijfel. Volgens de VCWI zijn hiervoor geen aanwijzingen, maar ze erkent dat dit moeilijk uit de tekst van de publicatie zelf te af te leiden is. Het louter niet-vermelden van het belangenconflict is niet voldoende om bias in het artikel als bewezen te beschouwen. Het komt uiteindelijk de editor van het tijdschrift toe om te beslissen op basis van voldoende en betrouwbare informatie (waaronder bijvoorbeeld de peer reviews en eventueel een nieuw advies van de originele reviewers).

De VCWI sprak zich op vraag van de betrokkene ook uit over zes procedurele grieven, waaronder verjaring, behandelduur en een belangenconflict bij de CWI. Volgens de tweedeadviesaanvrager zou het CWI-lid dat het onderzoek van deze zaak leidde een rol gespeeld hebben in een conflict in de groep van de betrokkene, en dus zelf een belangenconflict gehad hebben als CWI-lid. De getuigenis van de betrokkene hierover deed bijkomende vragen rijzen voor de CWI. De CWI beantwoordde die in een tweede toelichting aan de VCWI. Uiteindelijk zag de VCWI geen objectieve elementen om het CWI-lid van vooringenomenheid te verdenken,¹ maar stelt vast dat de gedocumenteerde gebeurtenissen de schijn daarvan zouden kunnen wekken bij externen en partijen. De CWI heeft dit punt uitgebreid besproken en uiteindelijk beslist om de samenstelling van de onderzoekscommissie te behouden, onder andere omdat ze ook geen risico van vooringenomenheid zag en omdat de procedure al vergevorderd was. De VCWI zou in haar plaats wellicht gekozen hebben om meer gewicht te geven aan het perceptierisico en dus de samenstelling te herzien.

Hoewel de VCWI vond dat een betere formulering in het CWI-rapport enkele andere betwistingen had kunnen vermijden, oordeelde de VCWI dat er geen sprake was van procedurele fouten of onzorgvuldigheid, voor de overige vijf grieven. Zo vond de VCWI de behandeltermijn door de CWI van meer dan een jaar niet onredelijk lang, gezien de complexiteit van het dossier. Bij de beoordeling over de rechten van verdediging en de beslissingsbevoegdheid voor opvolgmaatregelen, wees de VCWI erop dat een CWI-procedure niet alleen tot doel heeft om personen te beoordelen of straffen. Minstens zo belangrijk is om de integriteit van de wetenschappelijke literatuur te waarborgen.

De instelling heeft de uitgevers gecontacteerd. Eén artikel is gecorrigeerd. Op het moment van dit schrijven is er nog steeds niet voor alle artikels een eindbeslissing gevallen.

Advies 2024-04 (Dossier 2024-A)

Op een verzoek daartoe in februari bracht de VCWI een tweede advies uit in september. De VCWI hoorde de melder, de betrokkenen en de CWI.

---

¹ Het CWI-lid heeft de situatie steeds transparant gemeld. Het CWI-lid had zelf geen belang in het conflict in de groep, maar trad enkel ambtelijk op. Het voorlopige CWI-rapport met de beoordeling dateert van maanden vóór de fase van het conflict waarin het CWI-lid een ambtelijke rol vervulde. Niettemin waren er reeds voordien sluimerende spanningen en onenigheden.

Na een gefinancierd doctoraatstraject in een grote onderzoeksgroep krijgt de doctorandus eerst contractverlengingen en later een status als onbezoldigd medewerker in afwachting van de doctoraatsverdediging. Tijdens die periode groeiden spanning en wantrouwen, die leidden tot de claim van de doctorandus dat zelf verzamelde onderzoeksgegevens gekopieerd en gebruikt zijn door de groep, zonder de kans om er zelf over te publiceren. De doctorandus dient hiervoor een plagiaatklacht in bij de CWI, tegen o.a. het hoofd van de onderzoeksgroep.

De CWI besluit dat het onmogelijk is om een inbreuk op de wetenschappelijke integriteit vast te stellen. Er is van plagiaat geen bewijs.

De VCWI stelt vast dat de inschattingen over aandeel van bijdragen aan het onderzoek erg verschillen tussen de partijen. Omdat de vermeende datadiefstal onbewezen was, vroeg de VCWI de gegevensbestanden en -mappen op die de vermeende datadiefstal zouden kunnen bewijzen. Na zorgvuldig onderzoek ervan concludeerde de VCWI dat de verschillen tussen de gegevensbestanden en -mappen dermate groot waren dat hergebruik (plagiaat) kon uitgesloten worden. Hun structuur, aantal variabelen, documentatie en aanmaakdatum overtuigde de VCWI ervan dat ze afkomstig zijn van een nieuwe datacollectie, net als de vaststelling dat de betreffende dataset bijkomende variabelen bevatte. In publicaties en een projectaanvraag werd de bijdrage van de doctorandus aan het onderzoeksopzet erkend met adequate referenties. Het werk van de doctorandus is dan ook niet onrechtmatig voorgesteld als ware het van iemand anders, dus van plagiaat was geen sprake, zo besloot de VCWI. Hoewel ze geen inbreuk op de wetenschappelijke integriteit vaststelde, kon de VCWI niet om de observatie heen dat de doctorandus in erg stresserende omstandigheden werkte, wat ook de universiteit erkende.

Advies 2024-05 (Dossier 2024-B)

Een tweede advies werd gevraagd in mei en door de VCWI afgeleverd in september, nadat ze de melder en de betrokkene had gehoord. De VCWI had geen vragen voor de CWI en hoorde CWI niet.

Na het verdedigen van een doctoraat in het buitenland komt de melder naar Vlaanderen en wordt onbezoldigd postdoctoraal medewerker onder begeleiding van een professor. Die geeft feedback op manuscripten en wordt er co-auteur van. Beiden werken samen aan een projectvoorstel, maar dat wordt niet ingediend. De klacht van de melder betreft ongeoorloofd auteurschap (met dwang) en gebrekkige begeleiding en uitbuiting in hoofde van de professor.

De CWI concludeert dat er geen bewijs is van inbreuken op de wetenschappelijke integriteit. De professor heeft – hoewel eerder beperkt – wel degelijk schriftelijk bijgedragen aan de publicaties en de melder heeft het auteurschap toen niet in vraag gesteld. Er was een verschil in verwachtingen over de begeleiding, maar er is geen aanwijzing van het opzettelijk onthouden van informatie. De CWI besluit met een aanbeveling tot interpersoonlijke nazorg in dit dossier en algemene beleidsaanbevelingen over de personeelscategorie van onbezoldigde onderzoekers en over de verwachtingen inzake begeleiding.

De VCWI stelde vast dat de melder de manuscripten heeft ingediend en daarbij heeft verklaard dat alle auteurs voldeden aan de auteurschapscriteria. De professor was niet betrokken bij de conceptualisatie van het onderzoek of de dataverzameling, maar wel bij de analyse en interpretatie van de data, zo bleek uit bewijsstukken in het dossier. De VCWI sloot zich derhalve aan bij de inschatting dat auteurschap van de professor te verantwoorden was. De VCWI zag in de omgang tussen beiden geen aanwijzing van dwang of wangedrag. Ook op het vlak van uitbuiting of opzettelijk onthouden van informatie sluit de

VCWI zich aan bij het oordeel van de CWI. Het betreft een mismatch van verwachtingen, die vermeden had kunnen worden met betere communicatie.

De VCWI erkent echter wel de potentiële machtsongelijkheid tussen een postdoctoraal onderzoeker en de begeleidende professor – een machtsverschil dat groter is in een onbetaalde samenwerking. De context van deze samenwerking (in casu een buitenlandse postdoc, zonder arbeidscontract, en niet goed ingebed binnen de afdeling) droeg bij aan een geleidelijke vertrouwensbreuk in hun relatie. De communicatie tussen beide partijen verliep voornamelijk via digitale weg en was meer instrumenteel dan relationeel, wat waarschijnlijk verder bijdroeg aan het wantrouwen. Om goede werkrelaties te garanderen, is het de verantwoordelijkheid van de professor om specifiek en regelmatig wederzijdse verwachtingen uit te spreken.

5 Binnen- en buitenlandse contacten

5.1 Netwerkdag wetenschappelijke integriteit (2 december 2024)

De VCWI beoogt om elk jaar een ontmoetingsdag te organiseren voor al wie in Vlaanderen en Brussel beroepsmatig in aanraking komt met kwesties van wetenschappelijke integriteit, met name beleidsmakers, CWI-voorzitters, CWI-secretarissen en “research integrity officers” aan Vlaamse onderzoekinstellingen. Deelnemers leren er van ervaringen in binnenlandse zusterinstellingen, alsook van ontwikkelingen op internationaal vlak. Op 2 december verzamelden een veertigtal aanwezigen voor deze interactieve netwerkdag van de VCWI, waarvan 18 deelnemers uit de universiteiten.

De voormiddag stond in het teken van de ontwikkelingen inzake wetenschappelijke integriteit bij de Vlaamse hogescholen. Na een inleidende voordracht door de VCWI-secretaris deelden de zes vertegenwoordigde hogescholen hun recente ontwikkelingen en ervaringen op vlak van integriteitsbeleid en -procedures. Susan Berentsen (Hogeschool van Nijmegen, ervaren lesgever over wetenschappelijke integriteit in Nederlandse hogescholen) deelde het perspectief van de Nederlandse hogescholen. Eén Vlaamse hogeschool deelde vertrouwelijk de ervaringen bij de behandeling van een eerste casus.

De namiddag was een algemene sessie voor alle instellingen. De universiteiten communiceerden over hun ontwikkelingen in een gezamenlijke presentatie. Korte updates volgden, over de CSIS in Franstalig België door Daniëlle Balériaux, over het KVAB-Standpunt over wetenschappelijke integriteit (zie verder), over de LERU-paper *Communicating with integrity*, over ENRIO (*Handbook on whistleblower protection in research*, uitnodiging Europees congres in Ljubljana in 2025) en over de evaluatie van de Nederlandse Gedragscode wetenschappelijke integriteit, die resulteerde in een boeiend rapport. Lodewijk Pet (Leiden UMC) presenteerde resultaten van onderzoek naar de gepercipieerde duidelijkheid van die gedragscode en gaf een voorvertoning van een jurisprudentieplatform voor de ontsluiting van integriteitscasussen. Op een rondetafelmoment deelden alle aanwezige instellingen relevant nieuws. De dag sloot af met korte voordrachten over artificiële intelligentie door onderzoeksbeleidsmedewerkers Thijs Devriendt (VUB) en Lore De Greve (UGent) en een gezamenlijke discussie over dit actuele thema.

5.2 Rol van de VCWI als spil in het netwerk binnen Vlaanderen

De VCWI onderhoudt contacten met kleinere onderzoeksinstellingen die nog niet bij de VCWI zijn aangesloten. Zo gaf de secretaris feedback op de beleidsnota wetenschappelijke integriteit bij de Hogere Zeevaartschool en legde hij een kennismakend contact met het Waterbouwkundig Laboratorium.

Op 18 juni sloot de secretaris aan bij een overleg van de VLIR-werkgroep Ethiek & Integriteit, waar o.a. de CWI-secretarissen zetelen. Op de agenda stond onder andere een mogelijke toekomstige wijziging van het VCWI-reglement. Via minstens jaarlijks overleg is er een goede band tussen de VCWI en de universiteiten.

De VCWI poogt jaarlijks haar analyse van het landschap wetenschappelijke integriteit in Vlaanderen te delen met de Vlaamse overheid (Departement Economie, Wetenschap en Innovatie). In 2024 gingen de contacten tussen VCWI en EWI enkel over de institutionele inbedding (zie verder). De VCWI deelde haar systemische diagnoses niet in 2024 (maar deed dit wel op 30 november 2023 en een volgend gesprek is gepland op 7 februari 2025).

De voorzitter en secretaris proberen een sterke voeling te houden met het landschap en houden geregeld kenningsmakingsafspraken, een-op-één-vergaderingen of e-mailconversaties met personen over wetenschappelijke integriteit.

5.3 KVAB-Standpunt wetenschappelijke integriteit

In opdracht van de KVAB werkten de voorzitter en secretaris sinds juni aan een landschapstekening van wetenschappelijke integriteit, te publiceren in de reeks Standpunten van de KVAB. Daarin delen ze hun inzichten en aanbevelingen, die steunen op hun jarenlange eigen ervaring, hun internationale contacten en het bijhouden van de literatuur.

5.4 Bijdragen op uitnodiging

Op 15 mei droeg de VCWI-secretaris bij aan het dertiende EARMA-ERION thematisch groepsevenement in Brussel, getiteld "Working for the best ... but ready for the worst: Promoting research integrity and preventing questionable research practices". In deze subgroep (Ethics and Research Integrity Officer Network) van EARMA (European Association of Research Managers and Administrators) bespreken ethiek- en wetenschappelijke-integriteits-medewerkers van onderzoeks-instellingen over heel Europa de praktische implementatie van ethiek en integriteit. Dat gebeurde ook op dit evenement, waarop de VCWI-secretaris in een voordracht de spelers in het Europese wetenschappelijke-integriteitslandschap voorstelde en opriep tot een sterkere samenwerking.

Op 29 augustus zetelde de secretaris in het vierkoppige evaluatiepanel dat het Netherlands Research Integrity Network (NRIN) doorlichtte naar aanleiding van de hernieuwing van de financiering door de Nederlandse universiteiten en hogescholen.

Op 17 en 18 oktober nam de secretaris deel aan het netwerkevent met train-the-trainer-programma van het Network on Education and Research Quality (NERQ). Op deze meerdaagse bijeenkomst in Brussel waren een diverse groep integriteitsexperten uit heel Europa vertegenwoordigd.

Op 25 oktober nam de secretaris deel aan het NRIN Annual Symposium in Utrecht. Dit jaarlijkse netwerkmoment voor de wetenschappelijke-integriteitsgemeenschap in Nederland had als thema "Shaping a positive research culture at higher education institutions – needs, opportunities and challenges".

Op 22 oktober lanceerde de League of European Research-Intensive Universities (LERU) het LERU-rapport "Communicating with integrity", met aanbevelingen over openheid, het communiceren van onzekerheid, sociale media en communicatietraining. Op het online lancerings-event nam de secretaris deel in het panelgesprek, samen met de directeur van het Science Media Centre en de editor-in-chief van het tijdschrift *Nature*.

Op 4 december stond de voorzitter een Nederlandse journalist te woord over misbruik van de procedures voor wetenschappelijke integriteit door klachten gemotiveerd vanuit politieke of maatschappelijke onenigheid.

Op 20 december gaf de secretaris een voordracht voor de plenaire jaarvergadering van de Commissie Wetenschappelijke Integriteit van de UGent. Hij presenteerde drie geanonimiseerde CWI-VCWI-dossiers en ging erover in dialoog. De aanleiding voor de uitnodiging was zijn eerdere toelichting op 21 oktober aan de CWI UGent over hoe de VCWI het onderzoek in een tweedeadviesdossier had aangepakt.

5.5 World Conference on Research Integrity (2-5 juni, Athene)

Eens om de twee jaar vindt de World Conference on Research Integrity plaats. In 2024 was dat in Europa, met name in Athene, Griekenland. De voorzitter en secretaris woonden het congres bij. Ze vergaarden er nieuwe inzichten, stelden verschillende vragen en legden talrijke contacten. De secretaris leidde twee parallelle sessies.

In de rand van de wereldconferentie namen voorzitter of secretaris ook deel aan satelliet-events, met name de netwerkreceptie van NERQ, het Network for Education in Research Quality, en de NRIN Satellite meeting of research integrity networks. Dit rondetafelgesprek bracht voor het eerst ooit de verschillende continentale netwerken zoals ENRIO bij elkaar.

6 European Network of Research Integrity Offices (ENRIO)

Het European Network of Research Integrity Offices (ENRIO) is een non-profit-vereniging van organisaties met een missie op het vlak van wetenschappelijke integriteit voor het hele land. ENRIO is een vzw naar Belgisch recht met wettelijke zetel in het Paleis der Academiën te Brussel. Het secretariaat is gehuisvest bij de organisatie die de voorzittersrol bekleedt – in 2024 was dat de Tsjechische Academie voor Wetenschappen in Praag.

6.1 Lid van ENRIO

De VCWI is lid van ENRIO en betaalt een jaarlijkse lidmaatschapsbijdrage. Voorzitter Gert Storms en secretaris Bert Seghers dragen actief bij aan de vergaderingen en werkzaamheden van ENRIO.

De voorzitter en secretaris woonden de halfjaarlijkse ENRIO-vergadering in Rome bij op 5 en 6 maart. De Italiaanse gastheer, het Consiglio Nazionale delle Ricerche, zette de vastgestelde groei van beschuldigingen met gebrekkig bewijs of niet te goeder trouw (malicious and frivolous allegations) op de agenda. Dat potentieel misbruik van het klachtrecht rechtvaardigt strengere ontvankelijkheidsbeslissingen. De leden kregen updates over lopende Horizon-projecten die verband houden met wetenschappelijke integriteit. Er waren werkgroepvergaderingen over kernbegrippen en -definities en over onderzoeksethiek in de sociale en humane wetenschappen. Op de tweede dag vond de Algemene Vergadering van ENRIO vzw plaats en de belangrijke Members' Corner: daarin delen leden relevante ontwikkelingen in eigen land en vragen ze advies. De aanwezigen hielden tot slot een discussie over artificiële intelligentie en wetenschappelijke integriteit.

Op uitnodiging van prof. Bernard Dan, de hoofdredacteur van het tijdschrift *Developmental Medicine and Child Neurology*, vatte de VCWI-secretaris deze ENRIO-discussie over AI samen en publiceerde het tijdschrift deze bijdrage als gasteditoriaal: [Artificial intelligence transforms research, but the integrity norms do not change.](#)

In het najaar streek ENRIO neer in Praag voor de vergadering van 12 en 13 september. Na de formele openingen door de Tsjechische hoogwaardigheidsbekleders startte de vergadering met een overzicht

van ethische dilemma's in het verantwoord gebruik van AI-tools in de wetenschap, gevolgd door een discussie. ENRIO-lidorganisaties deelden hun vooruitgang in de Horizon-projecten waarin ze deelnamen namens ENRIO. Als onderdeel van het PREPARED-project organiseerde het Finse tweedeadviesorgaan TENK een workshop waarin de ENRIO-leden gestructureerde feedback gaven op de PREPARED-gedragcode voor onderzoek tijdens pandemieën. De werkgroepen die in Rome vergaderden presenteerden de vooruitgang van hun werkzaamheden. Op de tweede dag werden een discussie-uur over ENRIO's langetermijnsstrategie, de Members' Corner en de Algemene Vergadering gehouden. Op die laatste werd de VCWI-secretaris herverkozen voor een nieuw mandaat als bestuurslid van ENRIO vzw.

De VCWI en de CSIS coördineerden samen de Belgische respons op de ENRIO-bevraging naar belangrijke begrippen en definities in nationale documenten rond wetenschappelijke integriteit.

6.2 Bestuurslid van ENRIO

ENRIO vzw wordt bestuurd door zes vertegenwoordigers van lid-organisaties, onder wie VCWI-secretaris Bert Seghers. Zo neemt de VCWI haar verantwoordelijkheid op voor internationale samenwerking op het vlak van wetenschappelijke integriteit. In 2024 droeg de secretaris bij aan negen online bestuursvergaderingen en enkele bijkomende engagementen:

- het neerleggen van de akten en jaarrekeningen van ENRIO bij de Griffie van de Ondernemingsrechtbank te Brussel;
- het coördineren van de taakgroep die het Intern Reglement van ENRIO herzielt (2 vergaderingen);
- het organiseren van drie overlegmomenten met (bestuurs)leden over ENRIO's toekomst;
- het mede sturen van de taakgroep die een strategisch plan voor ENRIO opmaakt;
- het verkennen van mogelijke samenwerkingen door kennismakingsgesprekken met partners (Embassy of Good Science, Science Europe, ESF, Europese Commissie);
- het vertegenwoordigen van ENRIO in de CoARA ERIP-werkgroep* door het occasioneel deelnemen aan hun vergaderingen en het meewerken aan het lanceringsevent van de werkgroep op 15 maart (*COARA-ERIP is de *Coalition for the Advancement of Research Assessment's Working Group on 'Ethics and Research Integrity Policy in Responsible Research Assessment for Data and Artificial Intelligence'*);
- het houden van verkennende kennismakingen met geïnteresseerden in wetenschappelijke integriteit in landen die geen landelijk orgaan hebben en niet in ENRIO vertegenwoordigd zijn (in 2024 enkel Letland).

7 Interne werking en organisatorische aspecten

7.1 Vergaderingen en overleg

De VCWI vergaderde negen keer, met name op 25 januari, 22 februari, 28 maart, 25 april, 30 mei, 25 juni, 19 september, 31 oktober en 28 november. De voorziene vergaderingen van augustus en december werden geannuleerd. Op de meeste vergaderingen werden dossiers behandeld, soms ook met hoorzittingen.

Er is een regelmatig overleg tussen de voorzitter en de secretaris, vaak telefonisch.

Op 1 oktober bereidden de juridisch adviseur en de secretaris de tekst van een eventuele reglements-wijziging voor.

7.2 Inbedding in de moederorganisatie

Toen de universiteiten, academies, FWO en IWT de VCWI oprichtten in 2013, kozen ze de KVAB als moederorganisatie van het VCWI-secretariaat. Met een (toen nog deeltijds) medewerker was het immers niet nodig om een aparte rechtspersoon op te richten voor de VCWI, dus het lag voor de hand om de financiële en personele administratie toe te vertrouwen aan een moederorganisatie. De ondersteuning van de VCWI werd in de opeenvolgende convenanten tussen de KVAB en de Vlaamse overheid opgenomen als een opdracht van de KVAB. Ook in 2024 fungeerde de VCWI dus nog in de schoot van de KVAB, maar vanaf 2025 zal de overheidsfinanciering van de VCWI via de VLIR verlopen.

7.3 Personeel

KVAB-beleidsmedewerker Bert Seghers treedt op als secretaris van de VCWI. Sinds vele jaren alloceerde de KVAB voor de VCWI-ondersteuning een opdracht ten belope van 60 % voltijdsequivalent. (Bert ondersteunde daarnaast voor 40 % de Jonge Academie.) In april werd dit aangepast naar 80 % VCWI en sinds september besliste de KVAB dat de ondersteuningsopdracht voltijds was.

7.4 Financiën

De VCWI kon beroep doen op de KVAB voor kantoor- en vergaderfaciliteiten, alsook personele en financiële administratie. De KVAB kende de VCWI verder een werkbudget van € 5000 toe, wat ver beneden een realistische jaarbegroting met adequate internationale dimensie lag. De VLIR bood aan om bijkomende VCWI-kosten te vergoeden boven het toegewezen plafond. Deze bijkomende middelen werden ingezet ten behoeve van de deelname van de VCWI (voorzitter en secretaris) aan de Wereldconferentie voor wetenschappelijke integriteit in Athene. De uitgaven uit het werkbudget van de VCWI in kalenderjaar 2024 waren als volgt:

- Website VCWI	€ 187
- Vergaderingen & comité van toezicht	€ 159
- Netwerkdag 2 december	€ 669
- ENRIO lidmaatschapsbijdrage	€ 1 500
- ENRIO meetings (Praag, Rome)	€ 1 554
- World Congress Athene	€ 3 002 (waarvan € 2 161 door VLIR)
- Bijscholing en events	€ 226
- Totaal	€ 7 297

De voorzitter en de andere leden voeren hun taak uit zonder enige bezoldiging of compensatie.

In 2024 waren er verder verschillende gesprekken met verzekeraars en een verzekeringsmakelaar over de wenselijke verzekeringen ten behoeve van de activiteit van de VCWI.